

Gud, en och trefaldig

Av Wilfrid Stinissen o.c.d.

Den heliga Treenigheten brukar betraktas som kristendomens djupsinnigaste och svårbegripligaste mysterium. Det gör att många kristna känner en viss leda och reagerar med motvilja så snart det är tal om Treenigheten. "Det är för högt för mig", säger man, "varför behöver jag fördjupa mig i Guds inre väsen som jag ändå inte kan fatta? Det räcker att jag har goda relationer till honom." Men det är ju så att våra relationer till Gud fullständigt förändras när vi vet att Gud är Fader, Son och Ande. Vi inte bara tilltalar Gud på ett annat sätt, utan vi 'lever' också annorlunda när Guds treenighet blivit verklig för oss.

Fader

Gud är Fader. Vi vet att Jesus, när han bad till Gud, kallade honom "Abba". "Abba! Fader! För dig är allting möjligt. Ta denna bägare från mig. Men inte som jag vill, utan som du vill" (Mark 14:36). "Abba" är ett arameiskt ord, den dialekt som Jesus talade. Det är ett ord som uttrycker barnsligt förtroende och som motsvarar vårt svenska pappa. Lärjungarna kom ihåg att Jesus använde just detta namn när han talade med Gud. Även Paulus har hört om detta ord, ty de första kristna kunde inte glömma det. Han skriver: "Eftersom ni är söner, har Gud sänt sin Sons ande in i vårt hjärta, och den ropar: 'Abba! Fader'" (Gal 4:6).

Jesus lärde också sina lärjungar att tilltala Gud med "Fader". "Fader" blev hos de kristna ett slags egennamn. I det gamla förbundet hade Gud uppenbarat sitt namn för Mose. Detta namn var "Jahve", jag är den jag är (2 Mos 3:14). Så stor var judarnas vördnad för Guds heliga namn att de aldrig fick uttala det. Man skulle tro att de kristna, vilkas förhållande till Gud var präglad av större frihet, kunde ha återupplivat det gamla namnet. Men så blev inte fallet. I Nya testamentet möter vi inte en enda gång namnet "Jahve". De kristna föredrog att göra som Jesus och tilltala Gud med det namn Jesus själv hade lärt dem. "Fader" blev de kristnas ord för Gud.

Om vi får tilltala Gud med namnet "Fader", betyder det att vi är hans barn. "Vilken kärlek har inte Fadern skänkt oss när vi får heta Guds barn. Det är vi", skriver Johannes. Och han fortsätter: "Världen känner oss inte, därför att den aldrig har lärt känna honom" (1 Joh 3:1). Den som endast i allmänhet talar om Gud utan att kalla honom "Fader", kan inte känna igen oss som hans barn. Den stora människofamiljen i vilken alla är bröder och systrar uppstår först när vi erkänner att Gud är Fader. Utan föräldrar finns inga syskon.

Gud är vår Fader, vi är hans barn. Om vi tog detta på allvar, skulle livet bli oändligt mycket enklare. Mycket trötthet, många komplex och neuroser skulle försvinna av sig själva.

Son

Men Gud var redan Fader innan han skapade världen. Från evighet har han haft en Son. Sonen är den andra Personen i Treenigheten. Gud kan inte behålla sin rikedom för sig själv, han måste meddela sig. Han måste göra det totalt, och därför är Sonen lika stor som Fadern.

I stället för att kalla den andra Personen för Sonen, kan vi också, med Johannes, kalla honom Ordet. Det hör till Guds väsen att han vill och måste tala. Han vill uttrycka sig, ge sig till känna. Israels historia är fullständigt betingad av Guds talande. Men var Gud då dömd till tystnad innan han skapade världen? Har Gud i sin evighet, före skapelsen, varit stum? Är Gud beroende av att något är skapat för att bli i stånd att meddela sig själv? Hur skulle han kunna vara beroende av något som helst utanför honom?

Står det då kanske i Guds makt att säga ett ord, inte bara genom att skapa begränsade varelser, utan ett evigt ord? Johannesevangeliet svarar ja på denna fråga: ”I begynnelsen fanns Ordet, och Ordet fanns hos Gud, och Ordet var Gud” (1:1). Gud skänker bort sig själv i detta Ord. Ordet uttrycker Fadern, och kan därför kallas Guds enfödde Son. Gud talar ut sin Enfödde och ger honom allt sitt eget. Finns det alltså två gudar? Nej, för Ordet kan ingenting av sig själv. Det är och förblir Faderns Ord. Utan Faderns talande finns inget Ord. Men Fadern talar alltid.

Detta eviga Ord har blivit förnimbart och hörbart i tiden genom att Fadern låtit sitt Ord bli människa. Och nu ser vi, i Jesus Kristus, oerhört konkret vad det vill säga att vara Faderns Ord. När judarna frågar Jesus: ”Vem är du?” svarar han: ”Jag gör inte något av mig själv utan talar så som Fadern har lärt mig” (Joh 8:25, 28). Johannes låter oss förstå att Jesus är den som ingenting har, ingenting är, ingenting säger och ingenting gör av sig själv. Hans person består i själva hans beroende av Fadern.

Att vara beroende betraktas i vår tid som förnedrande. Vi skall vara självständiga varelser, själva bestämma vad vi gör. Men det är inte bara i vår tid detta gäller. Från början har det varit så. Den första synden gick ut på detta. Om Ordet har blivit människa och kommit till oss, är det just för att lära oss att åter bli som han: varelser som erkänner att vi inte är eller har något av oss själva, utan som varje ögonblick får allting av Fadern. Ett sådant beroende kan inte vara förnedrande eftersom det finns i själva den heliga Treenigheten.

Ande

Det framgår av evangeliet att Gud är mer än Fader och Son. Innan Jesus lämnar sina lärjungar tröstar han dem: ” När Hjälpören kommer, som jag skall sända er från Fadern, sanningens ande som utgår från Fadern, då skall han vittna om mig” (Joh 15:26).

I likhet med Sonen utgår Anden av Fadern, men inte som Son eller Ord. Fadern har endast en Son, den Enfödde. Anden utgår av Fadern som Faderns öppna, bortskänkta kärlek. Sonen är Faderns spegelbild: i honom känner Fadern igen sig själv. Fadern ”har” sin Son, Sonen ”tillhör” Fadern. Anden däremot är Guds gåva. Och en gåva, om den är en riktig gåva, tillhör inte längre givaren. Anden är som kärleken som förlorar och uttömmar sig och är öppen utan gränser. Medan Sonen är nära Fadern – han sitter på Faderns högra sida – är Anden outtröttligt på väg. Han svävar över vattnet. Han far genom universum. Han är ju duva, han är vind, han är eld. Han fyller världsalltet med kärlek. Han är Guds dynamik. Han är Livgivaren. Han är den heliga andningen.

Det är han som bereder Maria till att bli en värdig boning till Guds Son. Det är han som lägger en gudomlig säd i Marias kropp. Det är han som driver Jesus ut i öknen och ledsagar honom på hans väg mot korset. Det är han som efter Jesu himmelfärd kommer över lärjungarna som en stormvind och påminner dem om allt vad Jesus har sagt. Han låter de gamla orden bli eld i deras hjärtan. Det är Anden som förvandlar bröd och vin till Kristi kropp och blod. Det måste vara Andens verk att göra Gud till mat och dryck. Han är ju själv Gud i bortskänkhetsens form.

Vilken gåva att få leva i det nya förbundet där Gud har uppenbarat sig själv som Fader, Son och Ande! Men en sak är att ’veta’ något om Guds väsen, en helt annan att låta denna kunskap bli ’liv’. Det gäller att under Andens ledning i Sonens efterföljd alltmer bli till Faderns älskade och tillitsfulla barn.